

4. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 22. – Ст. 303. URL: <https://www.euam-ukraine.eu/ua/news/opinion/intelligence-led-policing-the-cutting-edge-of-modern-law-enforcement/>

Бригінець Олександр Олексійович,
професор кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Хмельницького університету управління
та права імені Леоніда Юзькова, доктор
юридичних наук, доцент

ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ ШВЕЦІЇ ЯК СПОСОБУ ЗНИЖЕННЯ РІВНЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Уявлення про побудову ефективної правової держави пов'язані з подоланням корупційних явищ в органах державної влади й управління. Зазвичай основи корупції базуються на неякісному законодавстві, опираються на недоліки фінансової системи держави і поширюються через відсутність ефективного контролю за діяльністю посадових осіб, органів державної та місцевої влади. Боротьба з корупцією є першочерговим завданням чинної влади в державі, адже корупція може унеможливити проведення будь-яких позитивних перетворень у нашій державі, багато з яких починаються саме зараз.

Усі президенти України неодноразово називали корупцію проблемою номер один для українського суспільства. Усі прагнули її подолати, але не змогли. Досить часто і ВРУ приймала закони України, які були направлені на боротьбу з корупцією. Але значних практичних кроків щодо вирішення цього важливого питання досі зроблено не було, як і не було досягнуто бажаних результатів.

Корупція залишається широко розповсюдженим явищем в Україні і є перешкодою для її демократичного та економічного розвитку. За даними міжнародної організації Transparency International [1], станом початок 2020 року Україна належить до ряду держав з найбільшим поширенням корупційних діянь. Високий показник негативного сприйняття корупції громадянами пояснюється відсутністю дієвих реформ у сфері протидії корупції. Корупція у свідомості громадян за останні роки стала абстрактним терміном, який існує сам по собі. Усі про неї говорять і борються з нею, але з перемінним успіхом. Багато хто використовує боротьбу з корупцією у політичних цілях. Але переважній більшості громадян досить важко уявити, про що конкретно йдеться, бо сам термін «корупція» включає в себе безліч різних проявів слабкості людської природи.

Корупційні діяння на території України є досить масштабними. Багато в чому через їхню масштабність погіршується економічна ситуація в Україні, що є свідченням зниження рівня вітчизняної безпеки держави. Вищі посадові особи держави неодноразово висловлювалися стосовно необхідності боротьби з корупцією, але практичних кроків у цьому важливому для всього суспільства напрямку було зроблено досить мало.

У багатьох державах світу корупція як явище зазіхає не тільки на стабільність економічного життя суспільства, але і на його моральні принципи. В першу чергу вона поширюється через те, що є практично безкарною. Звичайно, без політичної волі корупція не може існувати у державі у великих обсягах.

Для вирішення складних вищезгаданих проблем звернемось до світового досвіду. Одразу хотілося б зазначити, що станом на 2020 рік на мапі світу практично не залишилося держав, в яких тією чи іншою мірою не існувало б корупції. Корупція виникла досить давно. Для певної категорії людей вступ на певну владну посаду асоціювався з розширенням можливостей власного незаконного збагачення. З цього приводу існує цитата: «Якщо Ви бажаєте побачити негативні риси будь-якої людини – наділіть її владою». У будь-якому суспільстві є особи, які не бажають дотримуватися чинного законодавства, та особи, які їм допомагають порадами чи вчиненням конкретних справ [2].

Мінімізація корупційних проявів протягом останніх століть у державах велася по-різному. Досить корисним для нашої держави може бути досвід Швеції, де до середини XIX століття корупція була значною. Там керівництво держави провело модернізацію, одним із наслідків якої став комплекс заходів, націлених на усунення меркантилізму. Відтоді державне регулювання стосувалося більше домашніх господарств, ніж фірм, і було засновано більше на стимулах (через податки, пільги і субсидії), ніж на заборонах і дозволах. Був відкритий доступ до внутрішніх державних документів, і створена незалежна та ефективна система правосуддя. Одночасно шведський парламент і уряд встановили високі етичні стандарти для адміністраторів та стали домагатися їхнього виконання. Поступово чесність стала соціальною нормою серед бюрократії. Зарплати високопоставлених чиновників спочатку перевищували заробітки робітників у 12–15 разів, проте з часом ця різниця знизилася до двократної. І вже протягом більш, ніж півтора століття у Швеції відмічається один з найнижчих рівнів корупції у світі. Довести вчинення корупційного діяння у нашій державі навіть після останніх змін антикорупційного законодавства досить важко.

У даний час у Швеції проблема корупції не розглядається як така, що становить значну небезпеку для суспільства, відповідно, у країні не існує будь-яких спеціальних урядових програм чи спеціалізованих

державних органів боротьби з корупцією. Питання корупції та хабарництва виписані у загальному шведському законодавстві, зокрема Кримінальному кодексі, Кодексі про судочинство, Акті про аудит та інших законодавчих і підзаконних актах.

На даний час, громадська думка в цій державі є на стільки впливовою, що за наявності будь-якої недовіри до чиновника, останній може бути позбавлений своєї недоторканності. Також, такий чиновник може бути звільнений зі своєї посади, з подальшою заборобою займати будь-яке державне становище та/або займатися приватним бізнесом.

Для більш об'єктивного та прозорого оцінювання роботи державних органів громадянам було відкрито доступ до внутрішніх документів державного управління, що дозволив всім бажаним розуміти, як працює держава. В рамках шведського парламенту не існує окремої спеціалізованої структури парламентського антикорупційного контролю, яка б займалася питаннями корупції в країні. Однак, при необхідності, до такого роду роботі долучаються Конституційний комітет і Комітет у справах юстиції. Істотну роль в боротьбі з корупцією відіграє парламентський омбудсмен юстиції, наділений правом порушувати кримінальні справи проти посадових осіб [3, с. 202].

Як бачимо, боротися з настільки масштабним явищем, як корупція, за допомогою лише адміністративних методів буде досить довго і складно. Корупційні механізми в нашій державі створювались неодноразово, і повністю змінити їх одразу також не є можливим. Потрібно зазначити, що в світі не існує ідеальних схем з боротьби з корупцією. І шукати їх не потрібно. Мета цих заходів полягає не у повному усуненні корупції з українського суспільства, а у її мінімізації та обмеженні певними рамками. Позитивним результатом можна вважати той факт, коли на кожну гривню, витрачену на боротьбу з корупцією, бюджет отримує понад одну гривню доходу за рахунок зменшення корупційного обороту.

Список використаних джерел

1. CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX 2019. URL: <https://www.transparency.org/cpi2019?/news/feature/cpi-2019>.
2. Бригінець О.О. Правове регулювання фінансової безпеки України: монографія. Ірпінь: Університет ДФС України, 2016. 362 с.
3. Супрун Т. М. Зарубіжний досвід запобігання та протидії корупції. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. 2017. Вип. 2–3 (6–7). С. 199–204.